

Vladimír Petřek – člověk na křižovatce dějin

Pavel KOPEČEK

Abstrakt: Článek popisuje životní osudy pravoslavného kněze Vladimíra Petříka, jenž poskytl úkryt účastníkům atentátu na R. Heydricha.

Klíčová slova: Vladimír Petřek, nacistická okupace českých zemí, atentát na Heydricha, pravoslavná církev

Výrazné místo v celistvém pochopení rozporuplného období nacistické okupace českých zemí má historie protinacistického hnutí odporu. Pro historickou vědu i popularizující literaturu je jedním z jejích „velkých témat“ atentát na R. Heydricha, který uskutečnili 27. května 1942 členové parašutistické skupiny Anthropoid. Mezi klíčové postavy této hrdinské i tragické události se nepochybně řadí ThDr. Vladimír Petřek, pravoslavný kněz, jenž společně s dalšími představiteli české pravoslavné církve poskytl po atentátu parašutistům úkryt v chrámu sv. Cyrila a Metoděje v Resslově ulici v Praze.

Vladimír Petřek patří mezi osobnosti, kterým dnešní doba – často vytěsňující bolest a smrt a nechápající sebeobětování – nemůže snad ani v úplnosti porozumět. Narodil se 19. června 1908 v tehdy samostatné obci Hodolany u Olomouce v rodině vlasteneckého učitele Josefa Petřka jako druhé z jeho deseti dětí. Talent ke studiu cizích jazyků a hluboké duchovní přesvědčení ho přivedly ke studiu v Jugoslávii na teologickém lyceu v Sremských Karlovcích, kam odešel na popud

biskupa české pravoslavné církve Gorazda. Ve studiu pak pokračoval na pravoslavné teologické fakultě v Bělehradě a do ČSR se vrátil až v roce 1933. Absolvoval vojenskou prezenční službu v Kroměříži, během níž odmítl nabízenou kariéru důstojníka generálního štábu (Šustek, 2008, s. 18).

V prosinci roku 1934 byl Vladimír Petřek vysvěcen v souladu se svým niterným náboženským citem na pravoslavného kněze. Bolestivou epizodou v jeho životních osudech bylo nezdařené manželství, jehož rozpad paradoxně později ochránil Petřkovu manželku a dceru před nacistickou perzekucí. Léta 1934–1942 byla v životě Vladimíra Petřka vyplněna zejména duchovní službou v pravoslavném chrámu sv. Cyrila a Metoděje v Praze. V roce 1937 obhájil na pražské Husově bohoslovecké fakultě disertační práci a byl promován na doktora teologie. Účastnil se rovněž kulturního a společenského života, mj. připravoval pro *Kritický měsíčník* filologa a literárního vědce Václava Černého překlady textů jihoslovanských a bulharských básníků (Černý, 1992, s. 268). Působení v YMCA (*Young Men's Christian Association*) přivedlo Petřka do blízkosti dalších aktivistů této organizace (Jaroslava Šimsy, Rudolfa Mareše a Jaroslava Valenty), kteří se později za války stejně jako on zapojili do protinacistického hnutí odporu a obětovali v něm své životy.

Rozbití Československa a nacistická okupace českých zemí v březnu 1939 vedly k výrazné proměně názorového světa Vladimíra Petřka. Do té doby přesvědčený pacifista (mj. účastník pražského zasedání pacifistického Svazu světového bratrství v roce 1935), který měl hluboký odpor k vojenské službě, se aktivně zapojil do boje proti fašismu. Společně s dalšími představiteli pravoslavné církve vystavoval Židům falešné křestní listy, které usnadňovaly jejich případnou emigraci, a v pravoslavném chrámu sv. Cyrila a Metoděje v Praze našla úkryt řada osob zapojených do odboje.

Nejvýrazněji do „velké historie“ vstoupil Vladimír Petřek po atentátu na R. Heydricha, kdy se podzemní krypta kostela sv. Cyrila a Metoděje stala útočištěm sedmi československých parašutistů, včetně členů skupiny Anthropoid Jana Kubiše a Josefa Gabčíka. Bohužel právě k této klíčové kapitole Petřkova života existuje nejméně pramenů a věrohodných svědectví, které by důkladně osvětlily všechny detaily a okolnosti

jeho jednání. Petřek byl v kontaktu s okruhem podporovatelů parašutistů a měl na starosti zejména praktické záležitosti spojené s jejich přechováváním v kostelní kryptě (Šustek, 2008, s. 34). Po odhalení tohoto úkrytu byl v časných ranních hodinách 18. června 1942 zatčen gestapem ve svém pražském bytě a doveden v poutech ke kostelu, kde se parašutisté bránili obrovské přesile nacistických bezpečnostních sil (Šustek, 2008, s. 47). Po neúspěšné snaze využít Petřka ke zlomení jejich odporu následovalo martýrium věznění a trýznivých výsledků gestapa a nakonec „veřejný“ proces před nacistickým tribunálem v Petschově paláci, při němž byli představitelé české pravoslavné církve Jan Sonnevend, Václav Číkl, Vladimír Petřek a biskup Gorazd (občanským jménem Matěj Pavlík) odsouzeni 3. září 1942 k trestu smrti. Zatímco jeho spoluobžalovaní byli zastřeleni už 4. září, Petřek stanul před popravčí četou na kobyliské střešnici o den později – 5. září 1942. Bylo mu tehdy pouhých 34 let. Jeho nepoddajnou statečnost podvědomě oceňovali i nacisté – K.H. Frank měl údajně později při jedné příležitosti pronést výrok: „*Má-li český národ přežít, nesmí být národem Petřků!*“ (Burian, 2002, s. 91)

Kruté pomstě nacistů byli vystaveni i Petřkovi rodiče a sourozenci, kteří až do okupace žili rodinném domku v Olomouci-Černovíře. Na začátku července 1942 byli zatčeni gestapem, věznění v Olomouci a Brně a poté transportováni do Osvětimi. Hrůzy nacistických koncentračních táborů nepřežili jeho otec, matka, bratři Jaroslav a Miroslav a sestra Milada. Na tuberkulózu, kterou onemocněla během věznění v koncentračních táborech, pak v roce 1957 zemřela i další sestra Vladimíra Petřka Květa.

Ačkoliv Vladimír Petřek pravděpodobně s výjimkou své vojenské prezenční služby nikdy nedržel v ruce zbraň, přesto se v době národního ohrožení dokázal zachovat nesmírně statečně a jeho jednání zaslouží nejvyšší úctu.

Literatura:

BURIAN, M. a kol. *Atentát. Operace Antropoid 1941–1942*. Praha: Ministerstvo obrany ČR – Agentura vojenských informací a služeb, 2002.

ČERNÝ, V. *Křik koruny české. (Paměti 1938–1945)*. Brno: Atlantis, 1992.

GEBHART, J., KUKLÍK, J. *Velké dějiny zemí Koruny české. Sv. XV.b (1938–1945)*. Praha a Litomyšl: Ladislav Horáček – Paseka, 2007.

ŠUSTEK, V. *Zlato se čistí v ohni*. Praha: Návrat domů, 2008.

Kontakt na autora příspěvku:

PhDr. Pavel Kopeček

Katedra společenských věd

Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Žižkovo nám. 5

771 40 Olomouc

e-mail: kopecekp@pdfnw.upol.cz